

Namn: Hannah Katzenstein, Irma Fontanella

Program: Sjuksköterskeprogrammet, 180 hp, Institutionen för vårdvetenskap

Kurs: Självständigt arbete i vårdvetenskap, 15 hp, VKGT13, HT 2021

Nivå: Grundnivå

Handledare: Annica Lagerin

Examinator: Elisabeth Winnberg genom betygskommitten

Patienters upplevelser av djurassisterade aktiviteter och terapier
EN LITTERATURÖVERSIKT

Patients' experiences of animal assisted activities and therapies
A LITERATURE REVIEW

Sammanfattning

- Bakgrund:** Hälsa är en brett begrepp som inkluderar den fysiska och psykiska hälsan och välbefinnandet hos individen. Vid sjukdom och ohälsa kan djurassisterade aktiviteter och terapier fungera som komplement till annan vård och behandling.
- Syfte:** Syftet var att beskriva patienters upplevelser av djurassisterade aktiviteter och terapier.
- Metod:** En litteraturöversikt baserad på 10 vetenskapliga artiklar med kvalitativ metod. Datainsamlingen genomfördes i databaserna CINAHL Complete och PubMed. Dataanalys genomfördes utifrån Fribergs analysmetod på tre steg.
- Resultat:** Resultatet presenteras i fyra temaområden: "Förbättrad kommunikation mellan patienten och omgivningen", "Ökat välmående", "Känsla av acceptans" och "Ökat självförtroende". Patienterna upplevde att djurassisterade aktiviteter och terapier bidrog till hälsa och lindrar lidande.
- Sammanfattning**
:
Djurassisterade aktiviteter och terapier upplevs av patienter som positivt. Att öka användning av djurassisterade aktiviteter och terapier skulle därför kunna vara betydelsefullt inom vård och omsorg.
- Nyckelord:** acceptans, djurassisterad aktivitet, djurassisterad terapi, hälsa, patientupplevelser, välbefinnande.

Abstract

Background: Health is a broad concept that includes both physical, mental and social well being of the individual. In case of illness and ill health, animal assisted activity and therapy can function as a complement to other care and treatment.

Aim: The aim was to describe how patients experience animal assisted activities and therapies.

Method: A literature review based on 10 scientific articles with a qualitative method. Literature research was performed in the database CINAHL Complete and Pubmed. The data analysis was performed based on Fribergs analysis method in three steps.

Results: The result is presented in four thematic areas: “Improved communication between patient and environment”, “Increased well-being”, “Sense of acceptance”and “Increased self-confidence”. Patients felt that animal assisted activities and therapies contributed to health and to alleviate suffering.

Conclusion: Animal-assisted therapies and activities are perceived by patients with various health conditions and diseases as positive by helping to improve communication between patients and the environment, create a sense of acceptance, increase well-being and increase self-confidence. Increasing the use of animal-assisted therapies and activities could therefore be significant in health and care.

Keywords: animal assisted activity, animal assisted therapy, health, patient experience, well-being

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
BAKGRUND	5
DJUR INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN	5
RELATIONEN MELLAN MÄNNISKA OCH DJUR	5
<i>Oxytocin</i>	6
DJURASSISTERADE AKTIVITETER OCH TERAPIER	6
HÄLSA	6
SJKSKÖTERSANS KOMPETENSOMRÅDE	7
SJKSKÖTERSANS ANSVAR VID DJURASSISTERADE AKTIVITETER OCH TERAPIER	7
<i>Etik och djur</i>	8
PROBLEMFÖRMULERING	9
SYFTE	9
TEORETISK REFERENSRAM	9
LIDANDE	9
DEN MÅNGDIMENSIONELLA HÄLSAN	10
VÅRDANDE	10
METOD	10
FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	12
RESULTAT	13
FÖRBÄTTRAD KOMMUNIKATION MELLAN PATIENT OCH OMGIVNING	13
ÖKAT VÄLBEFINNANDE	14
KÄNSLA AV ACCEPTANS	14
ÖKAT SJÄLVFÖRTROENDE	15
DISKUSSION	15
METODDISKUSSION	16
RESULTATDISKUSSION	17
<i>Kommunikation</i>	17
<i>Mångdimensionella hälsa</i>	18
<i>Sjuksköterskan och djurassisterad vård</i>	19
KLINISKA IMPLIKATIONER	20
FÖRSLAG FORTSATT FORSKNING	21
SAMMANFATTNING	21
REFERENSFÖRTECKNING	21
BILAGA 1. SÖKMATRIS	27
BILAGA 2. MATRIS ÖVER URVAL AV ARTIKLAR TILL RESULTAT	28
BILAGA 3. GRANSKNINGSFRÅGOR	33

INLEDNING

Hälsa är ett brett begrepp som inkluderar både psykiskt, fysiskt och socialt välbefinnande. Människan ses som en helhet där hälsa är något individuellt som formas av individens livsvärld. Människor som lider av ohälsa i dagens samhälle kan erbjudas olika typer av vård och behandling. En behandling som kan erbjudas som komplement till traditionell vård är djurassisterade aktiviteter och terapi. Det innebär att djuren antingen används som en del i patientens behandlingsprocess eller som verktyg för att underlätta patientens vårdssituation. Sjuksköterskans professionella ansvar är att främja hälsa hos den enskilda individen och lindra lidande. Författarna valde att fördjupa sig i ämnesområdet eftersom ämnet berördes under en kurs på sjuksköterskeprogrammet vilket väckte vidare intresse. En bidragande faktor var även att författarna har ett stort intresse för djur samt har erfarenhet av hur sällskapsdjur kan bidra till välbefinnande. Mot denna bakgrund finns därför ett intresse av att beskriva patientens upplevelse av djurassisterade aktiviteter och terapier för att på så sätt utöka kunskapen kring området. Genom att utöka kunskapen kring djurassisterade aktiviteter och terapier kan vårdtypen användas mer effektivt för att öka patientens hälsa och välbefinnande.

BAKGRUND

Djur inom hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvårdens syfte är att tillsammans med patienten hitta de bästa möjliga behandlingar och åtgärder som utgår från patientens individuella behov för att främja hälsa (SFS 2017:30). Djur i vården har blivit ett allt mer populärt komplement till olika behandlingar (Silfverberg & Lerner, 2014). Inom djurassisterade aktiviteter och terapier har djuren en aktiv roll och ses som en medarbetare det vill säga att människor och djur samarbeta för den mänskliga hälsan (Silfverberg & Lerner, 2014). Djuren medverkar i olika användningsområden inom vården såsom i terapi, service och emotionella syften (Schoenfeld-Tacher m.fl. 2017). Utifrån patientens behov ska rätt djur väljas till behandlingen

och vårdplanen. Både katter och hundar är populära alternativ (Uvnäs Moberg, 2009). Andra djur som kan delta i vården är hästar (Silfverberg & Lerner, 2014) och lantbruksdjur såsom exempelvis kor (Uvnäs Moberg, 2009). Medverkande av djur såsom kaniner, fåglar och delfiner förekommer också (Koukourikos m.fl. 2019). Även fiskar kan användas inom vården (Barker, 2003). Enligt HSL (SFS 2017:30) ska vården som ges bedrivas på ett säkert sätt och hålla en god hygienisk standard. Det finns därför ett omfattande regelverk när det kommer till djur inom vården som bland annat innefattar miljö- och hälsoskydd, patientsäkerhet, arbetsmiljö samt djur- och smittskydd. På varje arbetsplats är de den ansvariga chefen som beslutar angående förekomsten av djur på verksamheten, ansvarar för att för det införs hygienrutiner samt informerar vårdpersonalen om rutinerna som gäller (Svensk förening för vårdhygien, 2019).

Relationen mellan människa och djur

Djuren har varit en del av människans liv sedan urminnes tider (Koukourikos m.fl. 2019). Forskare har exempelvis hittat fynd som tyder på att relationen mellan människan och hund sträcker sig tillbaks 14 000 år. Vissa forskare menar att det har funnits en relation lika länge som människan har existerat. Förr i tiden användes framförallt hund för jakt och skydd men även för sällskap. Genom åren avlades det på hundar för att få fram- eller stärka mer önskvärda personlighetsdrag och fysiska attribut. Tusentals år av domesticering av hundar har lett till ett band mellan människan och hunden som kan liknas med relationen mellan förälder och barn (Cirulli m.fl. 2011). Även hästen och andra betesdjur har haft en avgörande roll i människans liv. Exempelvis har hästen använts för bland annat jordbruk, jakt, krig och transport (Silfverberg & Lerner, 2014).

Djur har även haft ett vårdande syfte genom historien. Under antikens Grekland ansågs saliven från ormar och hundar ha helande effekt. Under samma tidsperiod uttalade sig tidernas mest framträdande person inom medicin, Hippokrates, angående hästen som resurs för människans hälsa. Och under renässansen var det inte ovanligt att läkare ordinerade hästridning för att åstadkomma en god kroppshållning, kondition och hälsa (Silfverberg & Lerner, 2014). Under 1800-talet började Florence Nightingale använda djur i vården (Hooker,

Hoolbrook & Stewart, 2002) och beskrev fåglarnas terapeutiska effekter i Notes Of Nursing (Nightingale, 1992).

Oxytocin

Det finns ett samband mellan närvaron av djur och ökad livskvalitet hos människan (Silfverberg & Lerner, 2014). Det finns gott om litteratur som tyder på att exempelvis hundägare är friskare än personer som inte har husdjur (Uvnäs Moberg, 2009). Vad detta beror på är inte helt kartlagt men det finns studier som visar på att oxytocin koncentrationen är högre i hundägares urin (Cirulli m.fl. 2011). Oxytocin är en substans som bildas i hypotalamus i hjärnan. Oxytocinet fungerar delvis som ett hormon som transporteras via blodomloppet men även som en signalsubstans som når olika delar av hjärnan via nervtrådar. Nerverna når exempelvis området i hjärnan som kallas centra som har som uppgift att bland annat reglera rädsla och stimulerar sociala relationer. Oxytocinerverna når också de delar av hjärnan som påverkar lugn och stresshormoner. Oxytocinet ökar även aktiviteten i hjärnans belöningssystem. Substansen bidrar därför till en mängd positiva effekter som påverkar välmåendet och relationer. Signaler som stimulerar oxytocinfrisättning uppstår via sinnesorganen. Det vill säga, interaktion såsom närhet, syn, dofter och beröring. Om oxytocin frisätts regelbundet ger detta effekter som kan kvarstå i veckor (Uvnäs Moberg, 2009).

Djurassisterade aktiviteter och terapier

Medverkan av djur i vården tillämpas som ett komplement till annan vård, behandling eller terapi och anpassas efter individens behov (Silfverberg & Lerner, 2014). Det finns flera begrepp relaterade till djur i vården. Bland annat Animal Assisted Therapy (AAT) eller djurassisterad terapi på svenska (DAT) (Silfverberg & Lerner, 2014). Ett annat begrepp som används är Animal assisted activity (AAA) eller djurassisterad aktivitet på svenska (Nimer & Lundahl, 2007). Djurassisterad terapi innebär att djur används som en del i patientens vård- och behandlingsprocess (Nimer & Lundahl, 2007). Djurassisterad aktivitet syftar till att underlätta vårdsituationen och stödja patientens välbefinnande genom lek och aktivitet (Socialstyrelsen, 2019). Begreppen appliceras på djur som uppfyller vissa kriterier och som på

olika sätt bidrar till vården av en människa (Silfverberg & Lerner, 2014). I denna litteraturöversikt kommer begreppet djurassisterad vård att användas som övergripande begrepp för att beskriva användning av djur i vården.

Hälsa

Hälsa utgör ett av konsensusbegreppen tillsammans med begreppen människa, miljö och omvårdnad och utmärker tillsammans omvårdnadens territorium (Wiklund Gustin & Lindwall, 2012). Begreppet hälsa har flera betydelser (Dahlberg & Segesten, 2010). Sammanfattningsvis kan dessa brytas ner till två synsätt, de biomedicinska och det humanistiska perspektivet. Ur ett biomedicinskt perspektiv kan hälsa ses som motsatsen till sjukdom och bygger på antaganden att människan fungerar som en maskin som vid behov kan repareras (Edberg & Wijk, 2019). Ur ett humanistiskt perspektiv ses hälsa som en process som formas av individen och är subjektiv. Människan ses som en enhet av kropp, själ och ande (Edberg & Wijk, 2019) där hälsan påverkas av fysiska, psykiska, existentiella och sociala aspekter (Silfverberg & Lerner, 2014). Upplevelsen av hälsa kan alltså existera trots sjukdom och ohälsa (Dahlberg & Segesten, 2010). Enligt WHO (2008) definieras hälsa som fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande och inte endast som frånvaro av sjukdom.

Sjuksköterskans kompetensområde

Sjuksköterskan har fyra grundläggande ansvarsområden som består av att främja hälsa, förebygga sjukdom, återställa hälsa och lindra lidande som beskrivs i International Council of Nurses etiska kod (Svensk sjuksköterskeförening, 2017). Vården grundas utifrån ett humanistiskt perspektiv med respekt för mänskliga rättigheter. Omvårdnaden som ges ska vara respektfull och inte påverkas av ålder, kön, hudfärg, sexuell läggning, funktionsnedsättningar, kulturell eller etnisk bakgrund, religiösa och politiska åsikter eller social ställning (SFS 2017:30). Sjuksköterskans specifika kompetens är omvårdnad av patienten. Omvårdnaden består av det vetenskapliga kunskapsområdet och det patientnära arbetet. Sjuksköterskans kärnkompetenser består av personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap för kvalitetsutveckling, säker vård och informatik

(Svensk sjuksköterskeförening, 2017). En personcentrerad omvårdnad förutsätter att sjuksköterskan besitter hög kompetens och har ett etiskt förhållningssätt med respekt för personens autonomi och integritet (SFS 2014:821). Sjuksköterskan samverkar i team med flera olika vårdprofessioner för att kunna erbjuda god och effektiv vård. Sjuksköterskan ansvarar för att omvårdnaden som utförs är vetenskaplig och beprövad (Svensk sjuksköterskeförening, 2017) vilket även återfinns i Patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659). Sjuksköterskan har ett personligt ansvar att granska och analysera resultatet av omvårdnadsarbetet för att förbättra kvaliteten och för att höja säkerheten (Svensk sjuksköterskeförening, 2017).

Sjuksköterskans ansvar vid djurassisterade aktiviteter och terapier

Sjuksköterskans ansvar vid användning av djurterapi är att ta hänsyn till potentiella smittorisker, hälsorisker såsom allergier samt säkerhetsrisker för att säkerställa patientens säkerhet. Av denna anledning har Svensk förening för Vårdhygien (SFVH, 2019) tagit fram riktlinjer för att reglera användning av djur inom vård och omsorg genom att bland annat betona betydelsen av basala hygienrutiner i vårdmiljöer mellan vårdgivare och vårdtagare samt regelbundna hälsokontroller för djur. Vårdhygieniska rekommendationer skiljer sig åt beroende på vilket djur som vistas i vårdmiljön men syftet är att utesluta risken för spridning av *zoonoser* från djur till människa. Zoonoser definieras av WHO (2020) som sjukdomar som naturligt överförs mellan djur och människor och det finns över 200 kända typer av zoonoser. Bara 35 av dessa zoonoser kan orsaka sjukdomar hos människor genom djurassisterad aktiviteter och terapier (Schanz, 1990).

Zoonoser kan spridas genom direkt eller indirekt kontakt och en del kan orsaka sjukdomar hos både djur och människor, t.ex rabies eller leptospiros. När det kommer till allergier är det svårt att kunna få bort alla djurallergener. Därför är det betydelsefullt för sjuksköterskan att ta hänsyn till betydelsen av ventilation i lokaler där djuren vistas samt att möbler och textilier i miljön **är** lättstädad (Socialstyrelsen, 2014).

Vårdhygienisk riskanalys och riskhantering ska göras inför varje vård - och omsorgssituation där djur är inblandade i vården. Till vårdhygieniska riskfaktorer hos vårdtagaren räknas bland

annat förekomst av sår, eksem, diarré, nedsatt immunförsvar samt pågående antibiotikabehandling vid centrala och venösa infarter (Socialstyrelsen, 2014).

Sjuksköterskan har även ett etiskt ansvar att utöva omvårdnad med respekt för mänskliga rättigheter och hänsyn till värderingar, tro och vanor. Sjuksköterskan ska också företräda patientens intressen samt respektera patientens autonomi (Svensk sjuksköterskeförening, 2017). Den etiska koden är även väsentlig när det kommer till att komplettera vården med djurassisterade aktiviteter och terapier.

Etik och djur

Vid användning av djur i vårdande syfte ska sjuksköterskan även ta hänsyn till djurens välmående. Djurskyddslagen (SFS 2018:1192) som skapades i syfte att skydda djuren grundades av olika etiska principer. En av dom etiska principerna handlar om att säkerställa djurens säkerhet, att främja en god djurvälstånd samt att främja respekt för djuren. Djurvälstånd inkluderar bland annat djurens hälsa, känslor och biologisk funktion medan djurskydd innebär att djuren ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Allt detta ska tas hänsyn till för att främja respekt för djuren.

Vid användning av djur i vårdande syfte ska sjuksköterska ta hänsyn till djurens upplevelse av aktivitet och terapi. Hatch (2007) ville väcka oro över användning av djur i vårdande syfte och betonar vikten av ta hänsyn till djurs upplevelse av djur terapier och aktiviteter.

Författarna anser att detta är ett ämne runt vilket mer forskning krävs samtidigt som det finns ett behov för flera riktlinjer kring användning av olika djur i vårdande syfte.

När det kommer till djurassisterade terapier och aktiviteter med hundar i vårdande syfte har Svenska institutet för standarder (SIS) utvecklat riktlinjer i syfte att nå en hög och jämn nivå och kvalitet (Socialstyrelsen, 2014). Dock för närvarande omfattar SIS endast riktlinjer för äldreomsorg, demensvård och rehabilitation för vuxna efter hjärnskada (SFVH, 2019).

SIS definierar vad en vårdhund är och vad dess förare ska ha för att certifieras som vårdhundsekipage (SIS SS8760000:2013). Vårdhundsekipage beskrivs av Socialstyrelsen

(2014) som en hund och dess förare som tillsammans genomgått utbildning för att uppnå de rätta kvalifikationerna för att utföra vissa uppgifter inom vård- och omsorgsverksamhet. Vårdhundsekipage, även kallat vårdhundsteamet, består av en utbildad vårdhundsförare och en certifierad vårdhund och i Sverige finns olika utbildningsarrangörer som till exempel Svenska Terapihund skola (<https://www.terapihundskolan.se/>) och Vårdhundskolan (<https://vardhundskolan.se/>). Utbildningen ska enligt SIS (2013) vila på en humanistisk människosyn och ett etiskt förhållningssätt samt ska träning tillgodose hundens fysiska och psykiska välbefinnande.

PROBLEMFORMULERING

Hälso- och sjukvårdens syfte är att tillsammans med patienten hitta de bästa möjliga åtgärderna utifrån patientens behov för att främja välbefinnande och hälsa. Djurassisterad vård kan fungera som ett komplement till annan vård, behandling eller terapi och ska anpassas efter individens behov. Eftersom djurassisterade aktiviteter och terapier har blivit ett allt mer populärt alternativ inom vården så finns det behov av mer kunskap inom området. Genom att öka kunskapen inom ämnesområdet kan djurassisterade aktiviteter och terapier användas mer effektivt som hjälpmedel med syfte att förbättra patienternas välbefinnande och hälsa.

SYFTE

Syftet var att beskriva patientens upplevelse av djurassisterade aktiviteter och terapier.

TEORETISK REFERENSRAM

Katie Eriksson är en av pionjärerna inom vårdvetenskap och är känd inom sjukvården för sin caritativa teori. Caritas står för kärlek och barmhärtighet och utgör grunden för allt vårdande.

(Wiklund Gustin & Lindwall, 2012). Denna litteraturöversikt utgår från omvårdnadsteoretikern Katie Erikssons caritativa teori som består av olika begrepp: *lidande*, *den mångdimensionella hälsan* och *vårdande*. Deltagarna i valda studier för denna litteraturöversikt har olika hälsotillstånd men även olika känslor och uppfattningar av lidande. Av denna anledning valde författarna att använda Erikssons teori som underlag till diskussionen för detta arbete. Teorin anses vara lämplig just på grund av att den beskriver lidande och hälsa som subjektiva och mångdimensionella. Begreppet lidandet lyfts fram av Eriksson som ett grundmotiv för vården, det vill säga, lidandet är det som främst motiverar all vård. Den mångdimensionella hälsan och vårdande är begrepp som ligger till grund för hälsoprocessen som syftar till att patienten ska nå inre balans och jämvikt med andra människor (Wiklund Gustin & Lindwall, 2012).

Lidande

Eriksson (2001) beskriver lidandet som en naturlig del av människans liv där hälsa inte kan existera utan lidande. Lidandet är något individuellt och formas av människan och hennes omgivning. Vid lidande uppstår paradoxer där människan slits mellan de som är och de som har varit, mellan ont och gott samt mellan skam och värdighet. De begränsningar som kommer med sjukdom och ohälsa kan innebära svårigheter att leva det liv som personen vill leva. Eriksson förklarar detta som lidandets kamp, där människan utmanas av lidandet (Wiklund Gustin & Lindwall, 2012). Enligt Eriksson (2001) finns tre olika former av lidande: *sjukdomslidande*, *vårdlidande* och *livslidande*.

Sjukdomslidande är det lidandet som är relaterad till patientens upplevelse av sin sjukdom och ohälsa. Eriksson (2001) beskriver att människan kan utveckla acceptans vad gäller sitt lidande och på så sätt uppnå försoning samt upplevelse av välbefinnande. Med vårdlidande menar Eriksson (2001) det lidande som är kopplat till vårdpersonalens handlingar och brist på kunskap som bland annat kan orsaka att patientens värdighet blir kränkt. Livslidande innefattar hela människan och hennes livssituation och är kopplat till hur människors sammanhang till deras helhet och sociala relationer påverkas då de drabbas av en sjukdom.

Den mångdimensionella hälsan

Eriksson (1996) beskriver hälsa som ett tillstånd av friskhet, sundhet och välbefinnande. Med begreppet mångdimensionell hälsa menar Eriksson (1996) att hälsan är mer än frånvaro av sjukdom. Enligt Eriksson (1996) grundas hälsa i människobilden och är ett integrerat tillstånd av *kropp, själ och ande*. Den kroppsliga dimensionen handlar om friskhet, den själsliga dimensionen handlar om inre balans samt jämvikt med sin omgivning och den andliga dimensionen rör individens existentiella och sociokulturella tillstånd (Wiklund Gustin & Lindwall, 2019). Det kan uppstå nedsättningar i hälsans olika dimensioner vilket kan komma till uttryck genom olika hälsoproblem. Enligt Eriksson (1996) kan hälsa och lidande existera samtidigt. Nedsättningar behöver alltså inte innebära att individen inte kan uppleva hälsa och välbefinnande. Om individen på egen hand eller med assistans från omgivningen kan möta lidandet så kan individen samtidigt uppleva hälsa (Wiklund Gustin & Lindwall, 2019). Enligt Eriksson (1996) är varje människa unik och därför är även upplevelsen av hälsa och lidande individuell. Därav behöver omvårdningsprocessen vara personcentrerad och syfta till att uppfylla individens önskningar.

Vårdande

Vårdande innebär att lindra lidande och att hjälpa människor att utvecklas (Wiklund Gustin & Lindwall, 2019). Eriksson (2015) beskriver tre begrepp som grundar hennes idé om vårdandet. Begreppen är: *ansa, leka och lära* och ska bidra till tillstånd av tillfredsställelse, tillit, välbefinnande samt till att stödja hälsoprocesser (Wiklund Gustin & Lindwall, 2019). Begreppet *ansa* är ett uttryck för vänskap och kännetecknas av värme, närhet och beröring. Ett exempel på när ansning kan uppstå är när en vårdare aktivt lyssnar och försöker förstå patientens berättelse för att på bästa sätt kunna möta dennes behov (Eriksson, 2015). Enligt Eriksson (2015) kan sjuksköterskan genom sin närvaro och dialog *ansa* patienter i vårdandet så att de känner sig hörda. Begreppet *leka* syftar till centrala element i vårdandet såsom övning, prövning, lust, skapande och önskan. Begreppet *lära* handlar om lärandet, inläringen och innebär en förändring och utveckling. Lärandet kan ha olika syften, mål och innehåll.

Dessa olika former av vård syftar till att åstadkomma en känsla av tillit, tillfredsställande och välbefinnande hos patienter samt stödja en utvecklande hälsoprocess. Exempelvis kan sjuksköterskans vårdhandling genom begreppet *leka* skapa glädje och nyfikenhet hos patienten vilken kan underlätta *lärande* och följaktligen öka patientens kunskap om sin sjukdom (Eriksson, 2015).

METOD

Metoden som valdes var en litteraturöversikt. Denna metod anses lämplig då syftet var att få en bredare bild över vilken kännedom och kompetens som finns inom det valda ämnet (Forsberg & Wengström, 2015). En litteraturöversikt handlar också om att skapa en överblick över forskningsresultaten inom ett specifikt vårdvetenskapligt område. Det innebär att befintlig och relevant forskning tas fram på ett systematiskt arbetssätt (Friberg, 2017). Ett systematiskt arbetssätt innebär att sökningen som utförts för att ta fram de vetenskapliga artiklarna har genomförts i tydlig ordning med strävan att eftersöka, analysera och sammanställa relevant litteratur (Kristensson, 2014).

Datainsamling

Inklusionskriterier var vetenskapliga originalartiklar. Artiklarna som valdes var kvalitativa för att som enligt Friberg (2017) och Forsberg & Wengström (2016) kunna undersöka upplevelser, erfarenheter och uppfattningar. Artiklarna som inkluderades var även peer-reviewed vilket innebär artiklar som blivit publicerade i vetenskapliga tidskrifter och som har granskats av experter (Friberg, 2017). Inklusion var även artiklar publicerade på engelska då detta är ett språk som författarna behärskar. Dessutom inkluderades artiklar med tidsbegränsning mellan åren 2000 - 2021 för att få tillgång till den senaste forskningen om ämnesområdet. Ytterligare ett inklusionskriterium var vuxna personer från 19 års ålder och äldre. Ingen begränsning till kön gjordes. Ett exklusionskriterie var barn och personer under 19 år. Även artiklar publicerade på andra språk än engelska exkluderades.

I denna litteraturöversikt användes databaserna CINAHL complete och PubMed för databassökning av vetenskapliga artiklar. CINAHL complete innehåller artiklar inom omvårdnad och arbetsterapi och databasen PubMed innehåller artiklar som var mer medicinsk inriktade (Forsberg & Wengström, 2015). Sökord har använts för att identifiera relevanta vetenskapliga artiklar. I PubMed användes termer från ämnesordlista Medical subjects heading (MeSH) för sökning av artiklar (Kristensson, 2014).

Friberg (2017) beskriver två faser i informationssökningen, den inledande litteratursökningen och den egentliga litteratursökningen. I den inledande litteratursökningen skapas en grund för sökarbetet för att skaffa en överblick och avgränsning för ämnesområdet som ska studeras. I den egentliga litteratursökningen var sökningen mer målanpassad för att få fokus på ämnesområdet och få fram det slutliga urvalet av litteratur för studien.

Sökningarna i PubMed genomfördes med följande MeSH- termer: *animal assisted therapy* och *therapy animals* (se Tabell 2). Dessa termer kombinerades på olika sätt med fritextord *patients experiences* (se Bilaga 1. *Sökmatris*).

I databasen CINAHL complete användes ämnesord listan Cinahl Subject Headings och ämnesorden var: *pet therapy*, *therapy animals* och *animal assisted therapy* (se Tabell 1). Fritext ord användes också och dessa var: *patients experiences*, *animal assisted activity* och *perspective*. Ämnesord från Cinahl Subject Headings och fritextord kombinerades på olika sätt (se Bilaga 1. *Sökmatris*).

Boolesk söklogik användes med *sök-operatörer* AND, OR och NOT. Enligt Östlundh (2017) och Friberg (2017) användes sökoperatörer AND för att koppla ihop två söktermer så att databasen söker artiklar som handlar om båda termer. Denna sök-operatör ger smalare resultat än OR som används för att få fram artiklar som innehåller någon av eller båda termer. Vid datainsamling har sökningarna gjorts i två sökblock där sökorden i varje block har kombinerats med OR och varje block har kombinerats med AND. Efter en sökning med trunkering och boolesk söklogik valdes artiklar där titel och abstract var intressant för studiens syfte. Sökprocessen, som beskrivs av Östlundh (2017) kräver tid och kunskap inom söktekniker och sökanalys.

Tabell 1. Söktermer i CINAHL complete

Fritext	Cinahl Subject Headings
Patients experiences Animal assisted activity Perspective	Animal assisted therapy Therapy animals Pet-therapy

Tabell 2. Söktermer i PubMed

Fritext	MeSH-termer
Patients experiences	Animal assisted therapy Therapy animals

Vid val av artiklar användes Fribergs (2019) granskningsfrågor för kvalitativa studier (Bilaga 3). I enlighet med Friberg (2019) användes dessa frågor för att säkerställa att artiklarnas olika delar var av god kvalitet. Frågorna syftade även till att finna ett tydligt formulerat och avgränsat problem, hur metoden var beskriven, hur data analyserats och hur resultatet tolkades samt om artiklarna var etiskt granskade. Vid datainsamling inkluderades 10 vetenskapliga artiklar som var relevanta för studiens syfte (Bilaga 2).

Dataanalys

I dataanalysen inkluderades 10 kvalitativa vetenskapliga originalartiklar. Analysen genomfördes i enlighet med Friberg (2019) tre steg. I första steget lästes de vetenskapliga artiklarna igenom vid flera tillfällen för att få en helhetssyn av artiklarnas innehåll. I andra steget kopierades artiklarnas resultat in i ett separat Google dokument för att underlätta identifiering av likheter och skillnader. Artiklarna skrevs även ut separat för att kunna använda olika färgpennor för att identifiera och markera likheter och skillnader direkt i dokumenten. Allt detta gjordes för att tydliggöra och säkerställa författarnas arbetsprocess samt skapa individuella underlag för en gemensam diskussion om funna temaområden. I

tredje steget gjorde författarna en gemensam sammanställning av fynden som utformades som temaområden som svarade mot litteraturöversiktens syfte. Dessa teman identifierades som: *förbättrad kommunikation mellan patient och omgivning, ökat välbefinnande, känsla av acceptans* och *ökat självförtroende* och presenterades som huvudområden i resultatet.

FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN

All forskning behöver uppfylla vissa kriterier. Ett av kriterierna är att forskningen ska vara forskningsetisk (Kristensson, 2014). Enligt Henricsson (2017) är forskningsetik dom etiska överväganden som görs innan forskningen påbörjas och under tiden forskningen genomförs. Forskningsetiken finns till för att värna om alla livsformers värde och rättigheter under forskningsprocessen (Sandman & Kjällström, 2018). I artiklar står att deltagarna själva fick välja medverkan i studier. Detta ökar trovärdigheten av resultaten enligt Friberg (2019).

Det finns flera etiska överväganden som behöver tas hänsyn till i en litteraturöversikt. Det första etiska övervägandet som författarna gjorde var att säkerställa att alla artiklarna som togs med i litteraturöversikten hade godkänts av en etisk kommitte (Forsberg & Wengström, 2015). Båda författarna i detta arbete har en positiv inställning till djur i vården på grund av att båda har vuxit upp med djur. Författarna valde att inte undersöka artiklarnas resultat i förväg för att förhindra att urvalet skulle påverkas av författarnas förförståelse om området (Friberg, 2019). För att förhindra att resultatet förvrängs eller falsifieras har inga egna tolkningar gjorts av artiklarnas resultatdel (Henricsson, 2017). Artiklarnas resultat har därför beskrivits textnära. Både resultat som stödjer och talar emot forskarens hypotes har presenterats i arbetet (Sandman & Kjellström, 2018). Vid översättning av texten i artiklarna som var publicerade på engelska användes lexikon och ordböcker för att undvika feltolkning

En nackdel med metoden är att det finns risk för att urvalet av artiklar påverkas av författarnas förförståelse som även Friberg (2012) beskriver. Det kan uppstå feltolkningar av artiklarna på grund av förförståelsen men även på grund av språkliga faktorer (Forsberg & Wengström, 2015).

RESULTAT

Resultat baseras på 10 vetenskapliga originalartiklar från UK (2), Kanada (2), USA (2), Japan (1) och Norge (3). Artiklarna analyserades och fyra temaområden identifierades. Dessa temaområden var: *förbättrad kommunikation mellan patient och omgivning; ökat välbefinnande; känsla av acceptans och ökat självförtroende.*

Förbättrad kommunikation mellan patient och omgivning

Patienters upplevelser av förbättring av kommunikation mellan dem och deras omgivning beskrevs i flertal artiklar (Dookie,2013; Kawamura m.fl., 2009; Pitheckof m.fl., 2016; White m.fl., 2015). En förbättrad kommunikation var möjlig på grund av djurs närvaro då det kunde fungera som konversationsöppnare vid svåra samtal. Exempelvis beskrev patienter med bröstcancer upplevelser av oro och skrämsel som hindrade dem att prata fritt om deras sjukdom under rådgivande samtal med läkare. Genom djurterapi med Tallulah, en poodle-labrador retriever, upplevde patienter att hunden lättade upp stämningen och underlättade början av samtal med läkare genom att fungera som en konversationsöppnare (White m.fl., 2015). I en studie från Kanada (Dookie, 2013) med patienter på äldreboende förbättrades kommunikationer med personalen genom att vård djuren vara ett gemensamt samtalsämne mellan patienter och personalen. På ett äldreboende i Japan uttryckte patienter svårigheter att kommunicera och skapa en dialog med andra boende. Genom behandling med djurterapi med fyra små hundar (två papillons, en miniatyr tax och en yorkshire terrier) upplevde patienterna nyfikenhet mot de andra boende som deltog i aktiviteter med djuren och en vilja att få de äldre som inte deltog i aktiviteter att vara med (Kawamura m.fl., 2009). Djurterapi med kaniner visade att genom lek med kaninerna upplevde patienter förbättring i kommunikation mellan dem och omgivningen. En förklaring var att kaninerna fungerade som

en katalysator för samtal mellan dem och personalen samt med närstående och vänner (Pitheckof m.fl., 2016).

Ökat välbefinnande

Ett flertal studier beskriver att djurassisterad terapi hade en positiv psykisk påverkan på det allmänna välmåendet (Coakley & Mahoney, 2009; Pitheckoff m.fl., 2016; Kawamura m.fl., 2009; Brooks, m.fl., 2019; White, m.fl., 2015; Kern-Godal m.fl., 2016b; Pedersen m.fl., 2012). Deltagarna upplevde sig lugnare, mer avslappnade och gladare på grund av den djurassisterade terapin (Pitheckof m.fl., 2016; Kern-Godal m.fl., 2016b; Brooks m.fl., 2019; Pedersen m.fl., 2012). Den djurassisterade terapin var även något som dom flesta patienterna hade en positiv inställning till och som de såg fram emot och njöt av (Coakley & Mahoney, 2009; Kawamura m.fl., 2009; Kern-Godal m.fl., 2016a, 2016b; Pedersen m.fl., 2012; White m.fl., 2012). En del av patienterna upplevde att vårddjuren gjorde så att terapi sessioner kändes mer lättsamma (Kern-Godal m.fl., 2016b; White m.fl., 2015). Upplevelser av ett ökat välmående var även relaterat till den fysiska närhet som patienterna fick genom kontakten med vårddjuren (Brooks m.fl., 2019; Pedersen m.fl., 2012; White m.fl., 2015). Upplevelsen av välmående hade också samband med att djuren fungerade som emotionellt stöd (Brooks m.fl., 2019; Kern-Godal m.fl., 2016b; White m.fl., 2015). Det framkom att kontakt med vårddjur medförde mindre stress och att symptom för depression såsom ångest och oro minskade i samband med djurassisterad terapi (Kern-Godal m.fl., 2016b; Pedersen m.fl., 2012). Även upplevelser av ensamhet och frustration reducerades vid kontakt med vårddjur (Kawamura m.fl., 2009; Brooks m.fl., 2019). Några studier beskrev patienters upplevelser av att bli mindre självfokuserad under tiden den djurassisterade vården genomfördes. Patienten fokuserade istället på stunden tillsammans med vårddjuret (Kern-Godal m.fl., 2016b, 2016a). En del patienter förklarade upplevelsen som mediterande och helande (White m.fl., 2015). Djurassisterad terapi gav även patienter en känsla av ökad motivation (Kern-Godal m.fl., 2016a; Peel m.fl., 2010). I vissa studier var upplevelsen av ökad motivation relaterad till att ta sig igenom en behandling eller ett psykologsamtal (Kern-Godal m.fl., 2016b; White m.fl., 2015). I en annan studie framkom även att motivationen var relaterad till fysisk aktivitet i samband med djurassisterad vård. Även om patienterna i studien hade allmänt låg motivation

till att utföra fysisk aktivitet kände dom sig mer motiverade att promenera tillsammans med ett vårddjur (Peel m.fl., 2010).

Känsla av acceptans

Flera studier beskrev att patienterna upplevde känslor av acceptans som ett resultat av djurassisterad terapi (Brooks m.fl., 2019; Kern-Godal m.fl., 2016b, Pedersen m.fl., 2012). Detta på grund av patienterna ofta känner sig bedömda och stigmatiserad av människor på grund av deras psykisk- och/eller fysiska hälsotillstånd medan relationer med djur var helt fria från fördomar och bedömningar.

Patienter med depression som deltog i en studie från Norge upplevde djurterapi med bondgårdsdjur som positiv. En förklaring var att kor och kalvar bedömde inte patienter på ett ytligt sätt eller utifrån deras mående vilket var motsatsen till hur människor kunde behandla dem i relationen till deras sjukdom. De uttrycker att djur inte påverkades av deras instabila humör och osäkerhet vilka är vanligt förekommande symtom med depression (Pedersen m.fl., 2012). En grupp patienter från England som diagnostiserats med svåra psykiska sjukdomar (bipolär sjukdom och schizofreni) uttryckte att de kände sig bedömda av människor när de pratade om deras psykiska hälsotillstånd och att i motsats med människor var relationen med djur icke bedömande och att dessa skapade en känsla av acceptans.

En patient upplevde att djurterapi med en hamster skapade en känsla av acceptans på grund av den icke bedömande inställning djuren hade mot hans sjukdom och på grund av att även om hamster är nattliga djur kände patienten stöd under dagen om han behövde det. Att hamstern var där för patienter oavsett vilken tid på dagen patienten behövde stöd var någonting patienter uppskattade (Brooks m.fl., 2019). formulera om

Ökat självförtroende

Flera studier visade att patienterna upplevde ett ökad självförtroende under och efter kontakt med vårddjur (Brooks m.fl., 2019; Dookie, 2013; Kawamura m.fl., 2009; Kern-Godal, 2016b; White m.f.l., 2015). Patienterna uttryckte att känslan av ökat självförtroende handlar om att vårddjur till skillnad från människor inte var dömande (Brooks m.fl., 2019; Kern-Godal m.fl., 2016a, 2016b; White m.fl., 2015). Uppfattningen var att djuren gav ovillkorlig kärlek och stöd vilket bidrog till att patienterna kände sig mer lugna och säkra i sig själva (Brooks m.fl., 2019). Även fysisk kontakt med vårddjur under exempelvis ett terapisamtal gav ökat lugn och självförtroende för patienter vilket bidrog till känslan av att samtalet flöt på bättre (White m.fl., 2015). Vårdjuren upplevdes mer som en vän och följeslagare än som en del av en terapiform vilket upplevdes ge en känsla av självförtroende (Kawamura m.fl., 2009; Kern-Godal m.fl., 2016b; White m.fl., 2015). En annan faktor som bidrog till upplevelsen av ökat självförtroende var känslan av att göra något meningsfullt (Kern-Godal m.fl., 2016a, 2016b; Dookie, 2013). Exempelvis uttryckte en del patienter att interaktionen med vårddjur gav ett ökat självförtroende eftersom dom kunde bevisa för sig själva att dom var kapabla att ta hand om någon annan än sig själv (Kern-Godal m.fl., 2016b; Dookie, 2013). En del av patienterna beskrev att deras självförtroende ökade när dom fick hantera och komma över en initial rädsla för vårdjuren. De upplevde också ett ökat självförtroende då vårdjuren gav dem en känsla av kontroll och självbestämmande (Kern-Godal m.fl., 2016b).

DISKUSSION

METODDISKUSSION

För att besvara syftet att beskriva patientens upplevelse av djurassisterade aktiviteter och terapier valdes metoden litteraturöversikt. Sökningarna av artiklar gjordes i databaserna CINAHL Complete och PubMed. Databaserna är indelade efter ämnesområden (Friberg, 2017) som var relevanta för denna litteraturöversikt. CINAHL Complete innehåller artiklar om vårdvetenskap och omvårdnad medans PubMed har en mer vårdvetenskaplig och medicinsk inriktning. Sökningarna i CINAHL Complete gav få men relevanta resultat. Artikelsökningen i PubMed var mer tidskrävande på grund av att databasen täcker ett bredare

ämneseområde och därför gav fler resultat att gå igenom. Många artiklar var inte relevanta för detta arbete. Genom att använda databasen Nursing & Allied Health Premium som är mer omvårdnadsinriktad hade sökningen av artiklar kunnat underlättas.

Enligt Friberg (2017) är forskning en färskvara och menar att artiklarna därför inte bör vara äldre än fem år. Ett inklusionskriterie var tidsbegränsning på artiklar publicerade mellan 2015 och 2020. Sökningarna med denna tidsbegränsning gav få resultat och ändrades därför till artiklar publicerade mellan 2000 – 2021. Valet av artiklar gjordes utan några geografiska begränsningar och inkluderade patienter runt hela världen (Japan, Storbritannien, Kanada, Norge och USA). Genom att inkludera studier från hela världen ansåg författarna att litteraturöversikten skulle få fram ett mer nyanserat resultat. Ett annat inklusionskriterie var artiklar publicerade på engelska då språket behärskas av båda författarna. Till en början gjordes även försök till att inkludera artiklar på svenska vilket inte gav några förbättringar i sökresultatet. Artiklar på svenska togs därför bort som inklusionskriterium. En risk med att använda engelskspråkiga artiklar är att det kan uppstå feltolkningar vid översättningen från engelska till svenska (Friberg, 2017). Detta har författarna varit medvetna om och därför försökt förhindra genom användning av bland annat lexikon, ordbok och diskussion sinsemellan.

Vid val av artiklar inkluderas endast kvalitativa studier. Detta kriterium var både en fördel och en begränsning i arbetet. Fördelen med kvalitativa studier i denna litteraturstudie var att författarna lättare kunde besvara syftet med arbetet eftersom kvalitativa studier undersöker upplevelser, uppfattningar och erfarenheter (Friberg, 2017). En nackdel med att endast använda kvalitativa studier var att det fanns begränsat med forskning om ämnesområdet och de studier som fanns var oftast kvantitativa.

Författarna använde sig av Fribergs (2017) granskningsfrågor vid kvalitativa studier för att komma fram till artiklarnas kvalitet. Eftersom artiklarna var peer-reviewed bidrog detta till kvaliteten på artiklarna (Östlundh, 2017). En av artiklarna var inte godkänd av en etisk kommitte (Kawamura m.fl., 2019) vilket påverkar artikelns kvalitet. Vid analys av artikeln kom författarna fram till att studien har använt sig av ett etiskt förhållningssätt och valde därför att inkludera studien ändå. För analysen av litteraturöversikten följdes Fribergs (2017)

beskrivning av analys vid kvalitativ forskning. Analysmetoden gav en bra helhetsbild av artiklarnas resultat. Något som komplicerat analysen av artiklarna var att en del studier innehöll både intervjuer och observationer.

Enligt Friberg (2017) kan förutfattade meningar och känslomässig anknytning kring ämnesområdet påverka arbetet. Författarnas förförståelse var att djurassisterade aktiviteter och terapier fungerar som komplement till annan vård. Vid diskussion av ämnet framkom att författarna var skeptiskt inställda till om djurassisterad vård kunde vara effektivt mot fysisk smärta. Bådas inställning var positiv till effekten terapin kunde ha på psykiska faktorer. Vi ansåg även att en undersökning av patientens upplevelse av djurassisterade aktiviteter och terapier var viktig för sjuksköterskans arbete. Detta på grund av att vi anser djurassisterade aktiviteter och terapier kan användas som ett verktyg i sjuksköterskans arbete. Båda författarna har en förkärlek för djur och ett intresse av att eventuellt jobba med djur i vården i framtiden. Författarnas förförståelse kan därför omedvetet påverkat analysförfarandet och resultatet (Forsberg & Wengström, 2015).

Resultatets trovärdighet kan även ha påverkas av språkliga faktorer. Problemet är relaterat till vissa av begreppen som används i artiklarna. Det används olika begrepp relaterade till djurassisterad vård. Begreppen var *animal assisted therapy*, *animal assisted activity* och *animal assisted intervention*. Resultatets trovärdighet kan även påverkats negativt på grund av att det fanns begränsat med forskning kring ämnet (Friberg, 2017).

Författarna anser att resultatet av litteraturöversikten ändå kan generaliseras. En bidragande faktor är att urvalet av artiklar kommer från olika delar av världen vilket gör resultatet lättare att generalisera än om arbetet hade begränsats till ett land. En annan faktor som påverkar eventuell generalisering av resultatet är att urvalet av artiklar inriktar sig på patienter med olika åkommor. Både patienter med cancer, depression, psykisk sjukdom, fysisk inaktivitet, substansmissbruk samt boende på äldreboende inkluderas i de olika artiklarna. Detta menar författarna bidrar till att resultatet lättare kan generaliseras än om artiklarna endast hade riktat in sig på en typ av patient.

RESULTATDISKUSSION

Syftet med litteraturoversikten var att beskriva patientens upplevelse av djurassisterade aktiviteter och terapier. De fyra temaområden som framkommer i arbetet diskuteras utifrån Katie Erikssons teori om hälsa och vårdande, vetenskapliga artiklar och studiens bakgrund. Resultatdiskussionen redogörs för under rubrikerna “Kommunikation”, “Mångdimensionell hälsa” och “Sjuksköterskan och djurassisterad vård”.

Kommunikation

I resultatet framkommer det att djurassisterad aktivitet och terapi hade en positiv påverkan på patienternas upplevelse av kommunikationen med sin omgivning. Patienterna upplevde att vårddjuret fungerade som en konversationsöppnare i kontakt med andra människor. Detta bidrog till att patienterna fick en mer social tillvaro i samband med den djurassisterade vården. Eriksson (1993) beskriver att en av grunderna för upplevelse av hälsa är jämvikt med andra människor. Enligt SSF, 2014 kan hälsan påverkas negativt genom avsaknad av socialt nätverk. Med Eriksson (1996) och SSF, 2014 i åtanke kan det argumenteras för att djurassisterade aktiviteter och terapier bidrar till hälsa genom att inge en mer social tillvaro för patienterna.

Eftersom ett av sjuksköterskans ansvarsområden är personcentrerad vård (Svensk sjuksköterskeförening, 2017) har kommunikation en signifikant betydelse. I resultatet framkommer att patienterna upplevde kommunikationen med vårdpersonalen lättare i samband med djurassisterad terapi. Det skulle därför kunna argumenteras för att vårddjur kan underlätta personcentrerad vård. Enligt Schmitz m.fl. (2017) artikel bidrar djurassisterad vård även till en förbättring av kommunikationen hos patienter inom palliativ vård. I artikeln framkommer också att patienterna blev mer motiverade att uttrycka sina känslor.

Erikssons vårdandets idé grundas på tre begrepp utifrån vilka resultatet kan analyseras. Genom ansandet kan sjuksköterskan enligt Eriksson bekräfta den andres existens. Djurens närvaro ökade känslan av acceptans vilket ledde till att patienterna kände sig sedda. Forskarna menar på att dessa egenskaper av djurassisterad vård kan ses som faktorer som ökar ansa och följaktligen förbättra kommunikation mellan vårdgivare och vårdtagare. Enligt Eriksson (2015) är lekande och lärande nära förknippade med varandra och tillsammans främjar de sammanhållning och social kompetens. Patienternas positiva upplevelse av lek och olika aktiviteter med vårddjur skapade glädje och motivation. Enligt Eriksson (2015) kan lek inom vård leda till nyfikenhet hos patienter som grundar patienters lärande av sin sjukdom.

Att vårda en människa genom lek med vårddjur kan vara ett bra verktyg för sjuksköterskans arbete eftersom patienter kan genom lek uppleva glädje och nyfikenhet och därefter lättare lära sig om sin sjukdom. Kommunikation med patienter är grunden till en bra omvårdnadsprocess och användning av djurterapi kan underlätta kommunikation mellan patienten och sjuksköterskan även vid svåra sjukdomar som till exempel vid Alzheimers sjukdom (Swall m.fl. 2015). Detta ses av författarna som ett sätt att lindra vårdlidande och sjukdomslidande hos patienter eftersom sjuksköterskan genom kommunikation kan återställa en känsla av sammanhang med sin omgivning hos patienter.

I kompetensbeskrivning för legitimerade sjuksköterskor beskrivs hur sjuksköterskan i partnerskap med patienten och närstående ska kunna skapa de bästa förutsättningarna för att patienterna ska kunna prioritera och fatta beslut om vårdnadens innehåll, mål, medel och uppföljning. Kommunikation mellan patienterna och vårdgivarna är ett grundläggande ansvar i sjuksköterskans yrke och skapar förutsättningar för en lyckad vårdrelationen. Det är just genom vårdrelationen som sjuksköterskan kan ge patienten utrymme och stöd (Svensk Sjuksköterskeförening, 2017).

Djurassisterade aktiviteter och terapier är ett av flera komplementära behandlingar som sjuksköterskan kan använda sig av i de fall där patienterna uttrycker ett intresse för djur. Därför är dialog med patienterna väsentlig för att få en uppfattning om patienten har en

positiv eller negativ inställning till djur och djurassisterad aktivitet och terapier som en del av sin behandling. Författarna anser att genom att ansa, leka och lära i kombination med djurassisterad terapi och aktivitet kan sjuksköterskan bekräfta patientens individualitet och identitet och därmed se patienten utifrån en helhet.

I bakgrunden framkommer att signalsubstansen Oxytocin har positiva effekter på människan när det kommer till bland annat sociala relationer. Detta stöds även i Feeser m.fl. (2014) artikel som beskriver att behandlingar med oxytocin har gett goda effekter på sociala interaktioner. I bakgrunden framkommer även att det finns en högre koncentration av Oxytocin i hundägares urin än hos människor som inte har kontakt med djur. Detta skulle enligt författarna kunna tyda på att patienternas interaktion med vårddjuret har bidragit till en ökad oxytocinfrisättning som i sin tur påverkat deras förmåga att kommunicera med sin omgivning.

Mångdimensionella hälsa

I resultatet har det framkommit att djurassisterade aktiviteter och terapier har en positiv effekt på patienternas upplevelse av välmående. Patienterna i studierna uttryckte att de upplevde sig lugnare, mer avslappnade och gladare. Symptom som var relaterade till depression såsom oro och ångest reducerades i relation med ett vårddjur. Även känslor av ensamhet och frustration upplevdes som mindre påtagliga. I bakgrunden beskrivs hälsa som något individuellt som bland annat påverkas av både psykiska och fysiska aspekter (Silfverberg & Lerner, 2014). Även Eriksson (1996) beskriver att hälsa påverkas av flera faktorer såsom kropp, själ och ande. Enligt Eriksson (1996) kan upplevelsen av hälsa uppnås trots att vissa av dessa faktorer inte fungerar tillfredsställande. I resultatet framkommer inte om djurassisterade aktiviteter och terapier har vare sig någon positiv eller negativ effekt på det fysiska välmåendet. Däremot framkommer flera faktorer som bidrar till det psykiska välbefinnandet som exempelvis känsla av acceptans, ökat självförtroende och välmående. Dessa känslor beskriver Eriksson (1996) som inre balans. Genom att utgå från Erikssons (1996) beskrivning av mångdimensionell hälsa kan det argumenteras för att resultatet visar att djurassisterad vård bidrar till patienternas upplevelse av hälsa.

Det hade varit fördelaktigt om artiklar hade inkluderats till resultatet som visade på att djurassisterade aktiviteter och terapier bidrog till fysiskt välmående. På så sätt hade det sedan kunnat argumenterats för att vårdformen kan täcka alla aspekter i den mångdimensionella hälsan. Detta gick däremot att finna i Clark m.fl. (2020) artikel som beskriver den positiva effekten djurassisterad aktivitet hade på patienterna. Bland annat kunde en minskning av pulsfrekvensen observeras hos deltagarna i artikeln.

I Clark m.fl. (2020) artikel observerades även en ökning av oxytocinnivåerna i deltagarnas saliv efter 20 minuter. I bakgrunden framkommer att signalsubstansen oxytocin reducerar stresshormoner och ökar aktiviteten i hjärnans belöningssystem, vilket även påvisas i Kirsch (2015) artikel där oxytocinets stresshämmande effekter beskrivs. Detta skulle enligt författarna kunna bidra till patienternas ökade välbefinnande i kontakten med vårddjuren. Detta stöds även av Glinborg m.fl. (2017) artikel där det framkommer att interaktion med djur har visat sig ha goda effekter på människors välbefinnande relaterat till en ökad frisättning av oxytocin i kroppen.

I resultatet framkommer att symptom relaterade till depression reducerades under behandling av djurassisterade aktiviteter och terapier. Detta fenomen beskrivs även i Barker m.fl. (2003) studie med patienter som får djurassisterad vård innan de ska genomgå en ECT behandling. I artikeln framkommer att patienterna upplevde att ångest, rädsla och depression reducerades i samband med kontakt med vårddjuren. Även Ambrosi m.fl. (2019) artikel beskriver hur djurassisterad vård förbättrar psykiska tillstånd hos patienter samt bidrar till känsla av välmående.

I resultatet framkom att patienter upplevde lidande i olika former. Bland annat kände patienterna lidande kopplat till negativa känslor såsom osäkerhet och känsla av isolering relaterade till deras sjukdom. Dessa känslor kan ingå i vad Eriksson (2001) kallar för sjukdomslidande och livslidande. Genom djurassisterade aktiviteter och terapier visade resultatet att patienterna kunde uppnå känslor av acceptans, trygghet och ett ökat självförtroende vilket på så sätt lindrade lidande. Författarna menar på att trots att olika

aspekter av patienternas hälsa drabbas av nedsättningar kan patienterna genom djurassisterade aktiviteter och terapier försonas med sitt lidande och uppleva hälsa och välbefinnande.

Sjuksköterskan och djurassisterad vård

Sjuksköterska ska se hälsa som ett bredare begrepp och inte bara se det kroppsliga. Resultat i detta arbete tyder på att användning av djur som komplement till traditionell vård hade en positiv inverkan på patientens mående. Detta kan hjälpa sjuksköterskan i sitt omvårdnadsarbete och underlätta sjuksköterskans jobb med positiva effekter på både patientens och sjuksköterskans hälsa.

Sjuksköterskans arbete innebär att skapa välbefinnande hos patienten genom omvårdnadsarbetet. Sjuksköterskan ska ha kompetens att bedöma, diagnostisera, planera, genomföra och utvärdera omvårdnaden som formas efter individens grundläggande behov, resurser och upplevelse. Grundläggande behov innefattar olika dimensioner av patientens liv dvs fysiska, psykosociala, andliga och kulturella dimensioner (Svensk sjuksköterskeförening, 2017). Genom en öppen kommunikation med patienten och hjälpen av djurassisterade aktiviteter och terapier kan sjuksköterska tänka utanför ramarna för traditionell vård. Att interagera eller leva med djur kan bidra till en förbättrad livskvalitet genom djurens olika egenskaper. Hundar som bor med personer med kronisk smärta har visat sig vara ett stort stöd i patientens vardagliga liv genom att ge känslomässigt stöd och sällskap (Carr m.fl.,2018).

För att skapa en bra grund för samtycke till vård och behandling ska sjuksköterska ansvara för en korrekt, tillräcklig och lämplig informations överföring till patienten som anpassas till hens kultur (SSF,2017). Djurassisterad vård kan, som kompletterande behandling, ha positiva effekter i de fall där patient har ett positiv inställning. Valet av urval i flera studier baseras på kriterier att deltagare i studie ska ha ett positiv inställning till djur och inte ha djurrelaterade allergier (Clark m.fl.,2020; Kawamura m.fl,2009).

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor beskriver att sjuksköterskor ska sköta sin hälsa så att förmågan att ge vård inte äventyras (SSF, 2017). Mellan tio och 78 procent av sjuksköterskorna i USA och Europa själva skattade att de drabbades av utmattningssyndrom samt att sjuksköterskor med bättre arbetsmiljöer var hälften så sannolikt att rapportera om dålig vårdkvalitet. (Aiken m. fl.,2012). Utmattningssyndrom beskrivs av socialstyrelsen som

en uttalad fysisk och psykisk utmattning orsakad av långvarigt stresspåslag (Socialstyrelsen, 2017) och är ett allvarligt problem i dagens samhället.

Författare anser att utifrån samhällets perspektiv har sjuksköterskors högt arbetsrelaterad sjukskrivning en negativ påverkan. Dels för att risken för en försämring av kvalitet inom vård ökar och dels kan kostnaden för samhällets ökar. Djurassisterade aktiviteter och terapier kan vara ett sätt att förbättra humöret och minska aspekter av utbrändhet bland vårdpersonalen (Etingen, m.fl. 2020). Med detta vill författarna belysa att djurassisterad terapi och aktivitet kan visst vara användbar i syfte att vårda patienter men också i syfte att stötta sjuksköterskans i sitt yrke så att hen kan fortsätta vårda andra.

KLINISKA IMPLIKATIONER

I denna litteraturöversikt framkom att djurassisterade aktiviteter och terapier stimulerade kommunikationen mellan patienter och deras omgivning, förbättrade patienters hälsa i sin helhet och följaktligen upplevdes som ett positivt komplement till traditionell vård. Genom att öka kunskapen kring djurassisterade aktiviteter och terapier och patientens upplevelse kan vårdformen utvecklas och förhoppningsvis bli mer användbar inom hälso- och sjukvården. Med denna kunskap blir förhoppningsvis även patienterna mer medvetna om de alternativa vårdformer som finns tillgängliga som komplement till annan behandling och vård.

Djurassisterade aktiviteter och terapier kan exempelvis användas på äldre- och demensboende för att bidra med sällskap, aktivitet, glädje och närhet för att lindra lidande. Djurassisterade aktiviteter och terapier skulle också fungera som hjälpmedel i bland annat psykiatrisk vård för människor med depression, autism och missbruk. Vårdformen skulle även kunna användas i terapeutiska syften för att minska oro, stress och ångest. Användandet av djurassisterade aktiviteter och terapier ställer krav på att omvårdnadspersonalen får träning tillsammans med vårdjuret samt att det ställs krav på rutiner och riktlinjer för att kunna bidra med säker vård. Även djurens autonomi och integritet behöver respekteras i kontakten med både patienterna och vårdpersonalen.

FÖRSLAG FORTSATT FORSKNING

Trots att detta arbete baseras på kvalitativa studier med intervjuer och öppna frågor anser författarna att behovet för ytterligare kvalitativ forskning finns. Detta på grund av att patienternas egna upplevelser av behandlingen är väsentlig för att sjuksköterskan ska kunna bidra med god och effektiv vård. I allmänhet finns det begränsat med forskning om djurassisterade aktiviteter och terapier eftersom de är ett komplement till vården som har blivit allt mer populär på senaste tiden. Det skulle bland annat vara intressant med mer forskning kring vilka biologiska effekter djurassisterade aktiviteter och terapier har på människan. Det skulle även behövas mer forskning för att utveckla mer riktlinjer och rutiner vid användningen av djur i vården. Genom mer forskning kring ämnesområdet skulle djurassisterad vård kunna bli mer användbar och kanske kunna användas i kombination med fler behandlingsmetoder.

SAMMANFATTNING

Denna litteraturöversikt syftade till att undersöka patienters upplevelser av djurassisterade aktiviteter och terapier. Tio studier med olika former av djurassisterad vård undersöktes. Både djurassisterade aktiviteter och terapier användes vid olika sjukdomstillstånd med olika vårddjur. Djuren som användes var bland annat hundar, hästar och lantbruksdjur. Olika hälsotillstånd och sjukdomar inkluderades i de olika studierna såsom cancer, allvarliga psykiska sjukdomar, diabetes samt patienter på äldreboende. I denna litteraturöversikt framkom det att patienter upplevde djurassisterade aktiviteter och terapier som positiv. Användning av djurassisterade aktiviteter och terapier som komplementär behandling till traditionell vård bidrog till en förbättring av kommunikation mellan vårdgivaren och vårdtagaren samt vårdtagarens omgivning, en ökad känsla av acceptans, ökat självförtroende samt välbefinnande. Resultat från flera studier visar hur olika former av djurassisterad vård kan användas som stöd till patienter vid olika sjukdomstillstånd. Författarna anser att djur

skulle kunna användas oftare inom vården och att ytterligare kvalitativa studier som syftar på att beskriva patienters upplevelse är nödvändiga.

REFERENSFÖRTECKNING

*artikel inkluderad i resultatet

- Aiken, L. H., Sermeus, W., Van den Heede, K., Sloane, D. M., Busse, R., McKee, M., & ... Kutney-Lee, A. (2012). Patient safety, satisfaction, and quality of hospital care: Cross sectional surveys of nurses and patients in 12 countries in Europe and the United States. *BMJ: British Medical Journal*, *344*(7851), 1-14. doi:10.1136/bmj.e1717
<https://doi.org/10.1136/bmj.e1717>
- Ambrosi, C., Zaiontz, C., Peragine, G., Sarchi, S., & Bona, F. (2019). Randomized controlled study on the effectiveness of animal-assisted therapy on depression, anxiety, and illness perception in institutionalized elderly. *Psychogeriatrics*, *19*(1), 55–64.
<https://doi.org/10.1111/psyg.12367>
- Barker, S. B., Pandurangi, A. K., & Best, A. M. (2003). Effects of animal-assisted therapy on patients' anxiety, fear, and depression before ECT. *The journal of ECT*, *19*(1), 38–44.
<https://doi.org/10.1097/00124509-200303000-00008>
- Barker, S.B. (2003). Effects of aquariums on electroconvulsive therapy patients. *Anthrozoos A Multidisciplinary Journal of The Interactions of People & Animals* *16*(3):229-240
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2752/089279303786992071>
- *Brooks, H., Rushton, K., Lovell, K., McNaughton, R., & Rogers, A. (2019). ‘He’s my mate you see’: a critical discourse analysis of the therapeutic role of companion animals in the social networks of people with a diagnosis of severe mental illness. *Medical Humanities*, *45*(3), 326.
<http://dx.doi.org.esh.idm.oclc.org/10.1136/medhum-2018-011633>
- Carr, E. C. J., Onyewuchi, C., Wallace, J. E., Hellyer, P. W., & Kogan, L. (2018). Exploring the Meaning and Experience of Chronic Pain with People Who Live with a Dog: A Qualitative Study. *Anthrozoos*, *31*(5), 551–565.
<https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.1080/08927936.2018.1505267>
- Cirulli, F., Borgi, M., Berry, A., Francia, N., & Alleva, E. (2011). Animal-assisted interventions as innovative tools for mental health. *Annali dell'Istituto superiore di sanita*, *47*(4), 341–348.
https://doi.org/10.4415/ANN_11_04_04
- Clark, S., Martin, F., McGowan, R., Smidt, J., Anderson, R., Wang, L., Turpin, T., Langenfeld-McCoy, N., Bauer, B., & Mohabbat, A. B. (2020). The Impact of a 20-Minute Animal-Assisted Activity Session on the Physiological and Emotional States in Patients With Fibromyalgia. *Mayo Clinic proceedings*, *95*(11), 2442–2461.
<https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2020.04.037>

*Coakley AB, & Mahoney EK. (2009). Creating a therapeutic and healing environment with a pet therapy program. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 15(3), 141–146.

<https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.1016/j.ctcp.2009.05.004>

Dahlberg, K., & Segesten, K. (2010). *Hälsa & vårdande: I teori och praxis*. Natur & Kultur

*Dookie, A. L. (2013). Perspectives of Animal Assisted Activities on Empowerment, Self-Esteem and Communication With Caregivers on Elders in Retirement Homes. *Activities, Adaptation & Aging*, 37(3), 189–212. <https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.1080/01924788.2013.816831>

Djurskyddslag (SFS 2018:1192). Näringsdepartementet.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/djurskyddslag-20181192_sfs-2018-1192

Edberg, A-K., & Wijk, H. (2019). *Omvårdnadens grunder: Hälsa och ohälsa*. Studentlitteratur

Eriksson, K. (2001). *Den lidande människan*. Liber.

Eriksson, K. (1996). *Hälsans idé*. Liber.

Eriksson, K. (2015). *Vårdandets Idé*. Liber.

Eriksson, K. (2001). *Den lidande människan*. Liber.

Eriksson, K. (2018). *Vårdvetenskap - vetenskap om vårdandet*. Liber.

Etingen, B., Martinez, R. N., Smith, B. M., Hogan, T. P., Miller, L., Saban, K. L., Irvin, D., Jankowski, B., & Weaver, F. M. (2020). Developing an animal-assisted support program for healthcare employees. *BMC health services research*, 20(1), 714.

<https://doi.org/10.1186/s12913-020-05586-8>

Feeser, M., Fan, Y., Weigand, A., Hahn, A., Gärtner, M., Aust, S., Böker, H., Bajbouj, M., & Grimm, S. (2014). The beneficial effect of oxytocin on avoidance-related facial emotion recognition depends on early life stress experience. *Psychopharmacology*, 231(24), 4735–4744.

<https://doi.org/10.1007/s00213-014-3631-1>

Friberg, F. (red.) (2017). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Studentlitteratur.

Friberg, F. & Öhlén, J. (red.) (2019). *Omvårdnadens grunder: Perspektiv och förhållningssätt*. Studentlitteratur

Forsberg, C., & Wengström, Y. (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier*. Natur & Kultur

- Glintborg, C., & Hansen, T. (2017). How Are Service Dogs for Adults with Post Traumatic Stress Disorder Integrated with Rehabilitation in Denmark? A Case Study. *Animals*, 7(5), 33. <https://doi.org/10.3390/ani7050033>
- Hatch, A. (2007). The View from All Fours: A Look at an Animal-Assisted Activity Program from the Animals' Perspective. *Anthrozoös*, 20, 37 - 50. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2752/089279307780216632>
- Henricsson, M. (Red.). (2017). *Vetenskaplig teori och metod: Från ide till examination inom omvårdnad*. Studentlitteratur AB
- Hooker, S., Holbrook Freeman, L., Stewart, P. (2002). Pet therapy research: A historical review. *Holistic nursing practice*, (16). DOI: <https://doi.org/HYPERLINK> "<https://doi.org/10.1097/00004650-200210000-00006>"
- *Kawamura N, Niiyama M, & Niiyama H. (2009). Animal-assisted activity: experiences of institutionalized Japanese older adults. *Journal of Psychosocial Nursing & Mental Health Services*, 47(1), 41–47. <https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.3928/02793695-20090101-08>
- *Kern-Godal, A., Brenna, I.H., Ajo Arnevik, E., & Ravndal, E. (2016a). More Than Just a Break from Treatment: How Substance Use Disorder Patients Experience the Stable Environment in Horse-Assisted Therapy. *Substance Abuse: Research & Treatment*, 10, 99–108. <https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.4137/SART.S40475>
- *Kern-Godal, A., Brenna, I. H., Kogstad, N., Arnevik, E. A., & Ravndal, E. (2016b). Contribution of the patienthorse relationship to substance use disorder treatment: Patients' experiences. *International Journal of Qualitative Studies on Health & Well-Being*, 11, 1–N.PAG. <https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.3402/qhw.v11.31636>
- Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik: För studenter inom hälso- och sjukvård*. Natur & Kultur
- Kirsch P. (2015). Oxytocin in the socioemotional brain: implications for psychiatric disorders. *Dialogues in clinical neuroscience*, 17(4), 463–476. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2015.17.4/pkirsch>
- Koukourikos, K., Georgopoulou, A., Kourkouta, L., & Tsaloglidou, A. (2019). Benefits of animal assisted therapy in mental health. *International Journal of Caring Sciences*, 12(3), 1898-1905
- Langius-Eklöf, A. & Sundberg, K. (2019). Centrala aspekter för hälsa: Känsla av sammanhang. I Edberg, A-K. & Wijk, H. (2019). *Omvårdnadens grunder: hälsa och ohälsa*. (s. 49 - 63). Studentlitteratur
- Nightingale, F. (1992). *Notes on nursing: what it is, and what it is not*. (Commemorative ed.) Lippincott.
- Nimer, J., & Lundahl, B. (2007). Animal-assisted therapy: A meta-analysis. *Anthrozoos*, 20(3), 225–238.

- *Pedersen, I., Ihlebæk, C., & Kirkevold, M. (2012). Important elements in farm animal-assisted interventions for persons with clinical depression: a qualitative interview study. *Disability & Rehabilitation*, 34(18), 1526–1534.
<https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.3109/09638288.2011.650309>
- *Peel E, Douglas M, Parry O, Lawton J, Peel, E., Douglas, M., Parry, O., & Lawton, J. (2010). Type 2 diabetes and dog walking: patients' longitudinal perspectives about implementing and sustaining physical activity. *British Journal of General Practice*, 60(577), 570–577.
<https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.3399/bjgp10X515061>
- *Pitheckoff, N., McLaughlin, S. J., & de Medeiros, K. (2018). “Calm . . . Satisfied . . . Comforting”: The Experience and Meaning of Rabbit-Assisted Activities for Older Adults. *Journal of Applied Gerontology*, 37(12), 1564–1575.
<https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.1177/0733464816680322>
- Schantz P.M. (1990) Reviews and research reports; preventing potential health hazards incidental to the use of pets in therapy. *Anthrozoos* 4(1), 114–23.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2752/089279391787057369>
- Schmitz, A., Beermann, M., MacKenzie, C. R., Fetz, K., & Schulz-Quach, C. (2017). Animal-assisted therapy at a University Centre for Palliative Medicine - a qualitative content analysis of patient records. *BMC palliative care*, 16(1), 50.
<https://doi.org/10.1186/s12904-017-0230-z>
- Schoenfeld-Tacher, R., Hellyer, P., Cheung, L., & Kogan, L. (2017). Public Perceptions of Service Dogs, Emotional Support Dogs, and Therapy Dogs. *International journal of environmental research and public health*, 14(6), 642. <https://doi.org/10.3390/ijerph14060642>
- SFS 2017:30 *Hälso- och sjukvårdslagen*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso--och-sjukvardslag_sfs-2017-30
- SFS 2010:659 *Patientsäkerhetslagen*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientsakerhetslag-2010659_sfs-2010-659
- SFS 2014:821 *Patientlagen*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientlag-2014821_sfs-2014-821
- Silfverberg, G., Lerner, H. (Red). (2014). *Hästen, hunden och den mänskliga hälsan: vård, behandling och terapi*. Ersta Sköndal högskola.
- Socialstyrelsen (2014). *Hundar i vård och omsorg. Vägledning till gällande regelverket*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2014-8-7.pdf>

- Socialstyrelsen (2017). *Utmattningsyndrom*.
<https://roi.socialstyrelsen.se/fmb/utmattningsyndrom/546>
- Socialstyrelsen (2019). *Vårdhund för personer i särskilt boende*. <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/metodguiden/vardhund-for-personer-i-sarskilt-boende/>
- Svenska institutet för standardet (2013). SIS SS8760000:2013. *Vårdhund team inom äldreomsorg, demensvård och rehabilitering för vuxna efter förvärvad hjärnskada - krav på utbildning*. Hämtat den 4e Oktober från
<https://www.sis.se/produkter/halso-och-sjukvard/medicin-allmant/ss87600002013/>
- Svensk förening för vårdhygien. (2019) *Djur i vården: Vårdhygieniska rekommendationer*. Hämtad den 5 Oktober från <https://sfvh.se/djur-i-varden-div>
- Svensk sjuksköterskeförening. (2017). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. Hämtad 23 September, 2021, från
<https://swenurse.se/publikationer/kompetensbeskrivning-for-legitimerad-sjukskoterska>
- Svensk sjuksköterskeförening. (2017). *ICN:s Etiska kod för sjuksköterskor*. Hämtad 13 September, 2021, från <https://www.swenurse.se/publikationer/icns-etiska-kod-for-sjukskoterskor>
- Svensk sjuksköterskeförening. (2019). *Sjuksköterskans profession*. Hämtad 16 Oktober, 2021, från
<https://swenurse.se/publikationer/sjukskoterskans-profession>
- Swall, A., Ebbeskog, B., Lundh Hagelin, C., & Fagerberg, I. (2015). Can therapy dogs evoke awareness of one's past and present life in persons with Alzheimer's disease?. *International journal of older people nursing*, 10(2), 84–93. <https://doi.org/10.1111/opn.12053>
- Uvnäs Moberg, K. (2009). *Närhetens hormon: Oxytocinets roll i relationer*. Stockholm: Natur & Kultur
- *White, J. H., Quinn, M., Garland, S., Dirkse, D., Wiebe, P., Hermann, M., & Carlson, L. E. (2015). Animal-Assisted Therapy and Counseling Support for Women With Breast Cancer: An Exploration of Patient's Perceptions. *Integrative Cancer Therapies*, 460–467.
<https://doi.org/10.1177/1534735415580678>
- Wiklund Gustin, L., & Lindwall, L. (2012) *Omvårdnadsteorier i klinisk praxis*. Stockholm: Natur & Kultur
- Wilman, A. (2019). Centrala aspekter för hälsa: hälsa och välbefinnande. I Edberg, A-K & Wijk, H (Red.) *Omvårdnadens grunder: Hälsa och ohälsa* (s. 31 - 47). Studentlitteratur

World Health Organisation (2020). *Zoonoser*. Hämtad den 20 oktober från:
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/zoonoses>

World Health Organisation (2020). *Constitution*. Hämtad den 20 oktober från:
<https://www.who.int/about/governance/constitution>

Östlund, L. (2017). Informationssökning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (s. 59-70). Studentlitteratur.

BILAGA 1. Sökmatrix

Databas	Sökord	Antal träffar	Begränsningar	Antal lästa abstrakt	Antal lästa artiklar	Ange valda artiklar till resultat, se bilaga 2.
PubMed 31/08/2021	Free text (patients experiences) AND ("Therapy Animals"[Mesh] OR "Animal Assisted Therapy"[Mesh])	246	English 2000-2021 Adult 19+	8	5	Kern-Godal,A. et al., (2016b) Pedersen, I., et al. (2012) Brooks, H., et al.(2019)
Cinahl Complete 10/09/2021	Free-text (patients experiences) AND ("Therapy Animals"[Mesh] OR "Animal Assisted Therapy"[Mesh] OR "Pet-therapy"[Mesh])	23	English 2000-2021 All adults Peer - reviewed	5	2	Coakley & Mahoney (2009) White, J. et al. (2015) Pithceckoff,N., et al. (2018)
Cinahl Complete 10/09/2021	Animal assisted activity AND Perspective	4	English Peer-reviewed 2010-2021 All adult	3	3	Dookie,A.L.,(2013) Peel,E. et al. (2013)
Cinahl Complete 31/8/2021	animal assisted activity AND patients´ experiences	11	English 2000-2021 Adult 19+	3	2	Kawamura et.al., (2009) Kern et al. (2016a)

BILAGA 2. Matris över urval av artiklar till resultat

Författare	Titel	År, land, tidskrift	Syfte	Metod (Urval, Datainsamling, Analys)	Resultat
Brooks H, Rushton K, Lovell K, et al.	'He's my mate you see': a critical discourse analysis of the therapeutic role of companion animals in the social networks of people with a diagnosis of severe mental illness	2019 Storbritannien Medical Humanities	Syfte Att undersöka förhållande mellan patienter och terapi djur från patienter perspektiv för att bättre förstå hur detta förhållande kan vara till nytta till symptoms hantering vid psykisk ohälsa.	Metod: Kvalitativ Urval: 12 deltagare med allvarligt psykisk sjukdom Datainsamling Djupintervjuer Analys: Tematisk analys genom Braun and Clarke 6 steg processen.	Resultat Positiv upplevelse av djurassisterad terapi med hundar,katter,marsvin,hamster och fåglar. Huvudteman: 1- känslor av säkerhet, positivitet, glädje, tillit och acceptans i en instabil värld.. 2- djur skapar rutiner för patienter och förlorande av djuren upplevs negativ.
Coakley, B. A. & Mahoney, E-K. * Både kvantitativ och kvalitativ metod. I resultaten redovisas bara den kvalitativa delen som svarar på syftet.	Creating a Therapeutic and Healing Environ-ment with a Pet Therapy Program	2009 USA Complementary Therapies in Clinical Practice	Syfte Att undersöka resultatet av deltagandet i en djurterapi intervention hos sjukhuspatienter. Samt att beskriva patienters erfarenheter av djur besöket.	Metod: Kvalitativ och kvantitativ *bara den kvalitativa delen som svarar på syftet inkluderas. Urval: 61 deltagare på 3 sjukhusavdelningar. Ålder mellan 24-88 år. Datainsamling: Öppna frågorna. Kvalitativ	Resultat Positiv upplevelse av djurassisterad terapi. Huvudteman: 1- känslor av lugn, avkoppling och glädje. 2- upplevelse av minska ångest och depression. 3- upplevelse av oerhört njutning av djurassisterad terapi.

				innehållsanalys enligt metod från DowneWamboldt.	
Dookie,A.L.	Perspectives of Animal Assisted Activities on Empowerment, Self-Esteem and Communication With Caregivers on Elders in Retirement Homes.	2013 Kanada Activities Adaptations and aging.	Syfte: Undersöka upplevelser av djurassisterad aktivitet på äldres självbestämmande, delaktighet,självkänsla samt kommunikation med vårdgivare.	Metod: Kvalitativ Urval: 10 deltagare Ålder 63-95 Datainsamling: Semistrukturerade intervjuer byggt på tidigare studies frågeformulär. Analys Innehållsanalys	Result: Positiv upplevelse av djurassisterad aktivitet med katter. Huvudteman: 1- känslor av samhörighet med djur, självbestämmande och delaktighet. 2- förbättrad kommunikation med vårdgivare.
Kawamura N, Niiyama M, Niiyama H.	Animal-assisted activity: experiences of institutionalized Japanese older adults	2009 Japan Journal of Psychological Nursing	Syfte Syftet med denna studie var att fastställa hur en grupp äldre på äldreboende upplevde djurassisterad aktivitet och hur deras uppfattningar kan ha betydelse för klinisk omvårdnad och sjuksköterskans arbete	Metod: kvalitativ Urval: 8 deltagare med mild demens och depression. -Ålder mellan 67-94 Datainsamling: semistrukturerad intervju Analys: Analys gjordes med Colaizzis 5 steg metod.	Resultat Positiv upplevelse av djurassisterad aktivitet med hundar. Huvudteman: 1- förbättring av kommunikation med omgivning 2- minnes återkallning. 3- höjning av självförtroende 4- minskning av stress.

<p>Kern-Godal, A., Brenna, I.H., Arnevik, E.A., Ravndal, E.</p>	<p>More than just a break from treatment: how Substance Use Disorder Patients Experience the Stable Environment in Horse-Assisted Therapy</p>	<p>2016 Norge</p> <p>Substances abuse research and treatment</p>	<p>Syfte Undersöka patienters upplevelse av djurassisterad terapi med hästar som supplement till deras substansbruk syndromes behandling.</p>	<p>Metod: Kvalitativ Urval: 8 deltagare med missbruk syndrom. - Ålder mellan 20-30 Datainsamling: semistrukturerad intervju Analys: Braun och Clarke 6 steg</p>	<p>Resultat Positiv upplevelse av djurassisterad terapi med hästar. Huvudteman: 1- känslor av acceptans och att vara behövd. 2- höjning av motivation och självförtroende</p>
<p>Kern,A., Brenna,I.H., Kogstad, N.,Arnevik,E.A., & Ravndal,E.</p>	<p>Contribution of the patient-horse relationship to substance use disorder treatment: Patients' experiences</p>	<p>2016 Norge</p> <p>International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being</p>	<p>Syfte: Att utforska patienter med substansmissbruk egen upplevelse av deras förhållande till hästen och deras uppfattning om dess bidrag till deras terapi.</p>	<p>Metod: Kvalitativ - fenomenologisk Urval: 8 deltagare med missbruk syndrom. Ålder mellan 20 - 30 Datainsamling: semistrukturerad intervju Analys: Braun och Clarke 6 steg</p>	<p>Resultat Positiv upplevelse av djurterapi med hästar. Huvudteman: 1-positiv upplevelse av relation med hästen 2- känslor av acceptans, glädje och lugn 3- upplevelse av kontroll/självbestämmande</p>

<p>Pedersen, I., Ihlebæk, C. & Kirkevold, M. 2012, Norge</p>	<p>“Important elements in farm animal-assisted interventions for persons with clinical depression: a qualitative interview study.”</p>	<p>2012 Norge</p> <p>Disability and Rehabilitation</p>	<p>Syfte: Att få fram patienter upplevelse av djurasisterad terapi samt att förstå vilka var elementer som upplevs som viktiga i relation till deras psykisk hälsa.</p>	<p>Metod: Kvalitativ Fenomenologisk-hermeneutik</p> <p>Urval: 8 deltagare med depression. Ålder mellan 25-54</p> <p>Datinsamling: Individuella tematiska intervjuer</p> <p>Analys: Malterud systematisk textkondensering.</p>	<p>Resultat Positiv upplevelse av djurasisterad aktivitet med bondgårdsdjur. Huvudteman: 1-upplevelse av en vanligt arbetsliv. 2-distraktion från sjukdom 3-känslor av vara behövd, lung och acceptans.</p>
<p>Peel E, Douglas M, Parry O, Lawton J, Peel, E., Douglas, M., Parry, O., & Lawton, J.</p>	<p>Type 2 diabetes and dog walking: patients’ longitudinal perspectives about implementing and sustaining physical activity.</p>	<p>2010 Storbritannien</p> <p>British journal of general practice</p>	<p>Syfte: Att bland annat utforska om djur aktivitet kan motivera Typ- 2 diabetespatienter till mer fysisk aktivitet.</p>	<p>Metod:Kvalitativ</p> <p>Urval: 20 deltagare med diabetes typ 2.</p> <p>Datinsamling: Thematic interviews</p> <p>Analys: Critical realist epistemological position.</p>	<p>Resultat Positiv upplevelse av djurasisterad aktivitet med hundar.</p> <p>Huvudteman: 1- ökad motivation till mer fysisk aktivitet 2- känsla av mening</p>

<p>PitheckoffN, Sara J. McLaughlin, and Kate de Medeiros</p>	<p>“Calm . . . Satisfied . . . Comforting”: The Experience and Meaning of Rabbit-Assisted Activities for Older Adults.</p>	<p>2016 USA Journal of applied gerontology</p>	<p>Syfte Syfte var att undersöka patienters upplevelse av djurassisterad aktivitet med kaniner.</p>	<p>Metod:Kvalitativ Urval: 8 deltagare Ålder 71-95 Datainsamling: direkt observation av patienter samt åtta semi-strukturerade intervjuer Analys: Observation av specifika komponenter och analysis. Interviewer transkriberades för att lätt få fram nyckelord. Nyckelord delades i grupper med koder. Sist jämfördes resultaten från observationer med resultaten från intervjuer.</p>	<p>Resultat Positiv upplevelse av animal assisted aktivitet med kaniner. Huvudteman: 1-förbättring av kommunikation med personalen och omgivningen 2-känslor av lugn, avslappning, avkoppling 3-deltagare önskade flera träff med kaniner 4-återupprepanande av minne</p>
<p>White, J H., Quinn, M., Garland, S., Dirkse, D., Wiebe, P., Hermann, M., & Carlsson, L E.</p>	<p>“Animal-Assisted Therapy and Counseling Support for Women With Breast Cancer: An Exploration of Patient’s Perceptions.”</p>	<p>2015 Kanada Integrative Cancer Therapies</p>	<p>Syfte: Undersöka patienters upplevelser av djurassisterad terapi under individuell bröstcancer behandling.</p>	<p>Metod: Kvalitativ Urval: 8 deltagare med bröstcancer. Ålder mellan 29-61 Datainsamling: semistrukturerad intervju. Analys: komparativ metod-jämförande method</p>	<p>Resultat Positiv upplevelse av djurassisterad terapi med hund. Huvudteman: 1-Positiv förväntan av rådgivning session. 2-Förbättring i konversation med rådgivare. 3-Känslor av minskade ensamhet och isolering.</p>

BILAGA 3. GRANSKNINGSFRÅGOR

Fribergs (2019) granskningsfrågor för kvalitativa artiklar:

- Finns det ett tydligt problem formulerat? Hur är detta i så fall formulerat och avgränsat?
- Finns teoretiska utgångspunkter beskrivna? Hur är dessa i så fall formulerade?
- Finns det någon omvårdnadsvetenskaplig teoribildning beskriven? Hur är denna i så fall beskriven?
- Vad är syftet? Är det klart formulerat?
- Hur är metoden beskriven?
- Hur är undersökningspersonerna beskrivna?
- Hur har data analyserats?
- Hur hänger metod och teoretiska utgångspunkter ihop?
- Vad visar resultatet?
- Hur har författarna tolkat studiens resultat?
- Vilka argument förs fram?

- Förs det några etiska resonemang?
- Finns det en metoddiskussion? Hur diskuteras metoden i så fall?
- Sker en återkoppling till teoretiska antaganden, till exempel vårdvetenskapliga antaganden?